

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15496/2023
17.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића, Марије Терзић, Надежде Видић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Путник, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 191/22 од 22.02.2023. године, у седници одржаној 17.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 191/22 од 22.02.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 191/22 од 22.02.2023. године и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 38/2019 од 01.06.2022. године, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснован, тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 1.579.870,00 динара са законском затезном каматом почев од 14.10.2019. године до исплате и одбија захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од од 56.250,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 38/2019 од 01.06.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезана је тужена да тужиоцу због повреде права на суђење у разумном року на име накнаде имовинске штете исплати износ од 1.579.870,00 динара са законском затезном каматом од 14.10.2019. године, као дана подношења тужбе, до исплате. Ставом другим изреке,

обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 171.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гжрр 191/22 од 22.02.2023. године, ставом првим изреке, одбио као неосновану жалбу тужене и потврдио пресуду Другог основног суда у Београду Прр1 38/2019 од 01.06.2022. године. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, са предлогом да се о ревизији одлучио о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужилац је поднео одговор на ревизију. Трошкове за састав одговора на ревизију није тражио.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду имовинске штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тог разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 10/23), одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. ЗПП и оценио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 914/2018 од 18.06.2018. године, усвојен је приговор овде тужиоца као предлагача и утврђено је да му је у поступку који се води пред Привредним судом у Београду Ст 4155/2010 повређено право на суђење у разумном року, па је наложено стечајном судији у том предмету да у року од 4 месеца од дана пријема решења предузме све мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника. Стечајни поступак у том предмету вођен је над стечајним дужником „Индустрија котрљајућих лежајева“ а.д. Београд, код кога је тужилац био запослен. У стечајном поступку тужилац је сврстан у трећи исплатни ред са износом потраживања у износу од 1.579.870,00 динара, које потраживање се односи на неисплаћене минималне зараде тужиоца као запосленог код овог предузећа у периоду од 01.09.2002. године до 31.03.2005. године. Тужиочево потраживање није намирено. Ово друштво је располагало већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године, а од тада до јула 2005. године, друштво је пословало са 41,5% државног капитала који је био у власништву Акцијског фонда РС, Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених и Фонда за развој. На дан отварања поступка стечаја над Акционарским друштвом „Индустрија котрљајућих лежајева“ 22.10.2010. године држава је имала удео од 0,55% у капиталу стечајног дужника. Решењем Владе Републике Србије од 07.02.2002. године, суспендовани су сви органи овог друштва и

образован је одбор који ће обављати функцију суспендованих органа управљања, тако што је одређен вршилац дужности директора да обавља функцију суспендованих органа пословања, све до 01.01.2010. године када је донета Уредба о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа и пружању услуга и условима давања на привремено коришћење средстава предузећа.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и тужену обавезали да тужиоцу накнади имовинску штету због повреде права на суђење у разумном року, у утуженом износу, са припадајућом каматом, јер је тужиоцу утврђена повреда права на суђење у разумном року у стечајном поступку, а тужена одговара за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року по основу објективне одговорности. Почев од 07.02.2002. године стечајни дужник а тужиочев послодавац није било предузеће институционално независно од државе, пошто је Влада Републике Србије именовала Управни одбор предузећа у периоду из ког проистиче спорно потраживање тужиоца, што значи да је држава имала фактичку контролу над „ИКЛ“ а.д., па је одговорна како за неизвршавање одлука судова донетих против тог предузећа које се и након његове приватизације налазило под њеном контролом, тако и за неефикасно спровођење стечајног поступка. Одговорност тужене произилази из одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда, пресуде нижестепених судова засноване су на погрешној примени материјално права.

Одредбом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року, од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење (став 1.). Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године). Наведени правни закључак допуњен је на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године, тако да у погледу извршних дужника који не спадају у напред наведену категорију, већ се ради о физичким лицима или правним лицима која нису основана на бази друштвеног или државног капитала, свакако је нужно утврђивати узрочнопоследичну везу, између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед исплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У конкретном случају, правноснажним решењем Привредног суда у Београду Ст 914/2018 од 18.06.2018. године, утврђена повреда права тужиоца на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 4155/2010, а тај стечајни поступак је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010. године над послодавцем тужиоца АД „Индустија котрљајућих лежајева“, које је у том моменту, било у већинском приватном капиталу са уделом државе од 0,55% од укупног броја акција. Одговорност Републике Србије за материјалну штету која је за извршне повериоце настала услед немогућности наплате њихових потраживања која су била утврђена правноснажном одлуком суда и призната у стечајном поступку, постоји када је извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом, због тога што је Република Србија донетим законима и њиховим изменама и допунама, континуирано вршила продужење утврђених рокова за приватизацију а што је објективно онемогућило благовремено и делотворно намирење потраживања према субјекту приватизације са већинским друштвеним и државним капиталом. Тако је први Закон о приватизацији, односно Закон о својинској трансформацији („Службени гласник РС“, број 32/97), у више наврата мењан, а одредбом члана 20ж став 1. Закона о приватизацији („Службени гласник РС“, број 123/2007), је прописано да се од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може против субјекта приватизације односно над његовом имовином одредити или спровести принудно извршење нити било која мера поступка извршења ради намирења потраживања. Пошто је законским решењима објективно онемогућила извршење судских одлука којима су запосленима била призната и досуђена потраживања из радног односа према послодавцу са већинским друштвеним односно државним капиталом, Република Србија је објективно одговорна за штету коју су они претрпели. Међутим, овде то није случај пошто је „ИКЛ“ а.д. располагао већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године, а након тога поступак својинске трансформације – приватизације је окончан решењем надлежног Министарства пољопривреде од 15.11.2011. године. Тужичево потраживање датира из периода почев од 01.09.2001. године, када је држава имала мањински удео у капиталу друштва од 41,50%. Стога не постоји узрочно-последична веза између деловања Републике Србије, у смислу донетих закона којима су продуживани утврђени рокови за приватизацију и онемогућено извршење судских одлука ради намирења потраживања у односу на субјект приватизације, пошто се они не односе на стечајног дужника – послодавца тужиоца који је приватизован пре измене Закона о приватизацији. Из наведених разлога тужичев тужбени захтев је неоснован.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. ЗПП.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу члана 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка у износу од 56.250,00 динара. Висина трошкова је одмерена према опредељеном захтеву и то за састав одговора на тужбу од стране правобранилаштва у износу од 11.250,00 динара и за састав жалбе и ревизије у износу од по 22.500,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време пресуђења.

Из тог разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић